

- 2) cesarski žebci, ki jih vlada dá v deželo,
3) od vlade za spuščanje pripuščeni ali v ta namen podpirani plemenski žebci.

To so kratke črtice, ktere kažejo, kako misli ministerstvo kmetijstva postopati, da se povzdigne konjska reja. Namen je velike hvale vreden, naloga pa je obširna in težavna, ktera se dá doseči le, če mu gospod in kmet pomore. Še več bomo tedaj o tem govorili.

Sadjerejem na znanje.

Gosp. L. Pintarjeva sadna drevesnica na Breznici ne slovi samo po Kranjskem, temuč tudi po sosednih deželah kot prva te vrste; šteje namreč že okoli 800 plemen najzlahnejšega sadja, ki se goji po naših krajih ali pa na Nemcih, v Belgiji, na Francoskem, Angleškem in v Ameriki, zraven pa tudi pri nas prav dobro stori. Kdor si želi svoj vrt s prav lepim sadjem nasaditi, temu svetujemo, naj se obrne po drevesec naravnost do gosp. župnika L. Pintarja na Breznici (pošta Radolice). Cena posameznim drevescem, seženj dolгим, je: a) hruškam 50 kr. (pritlikavim 30—35); b) jablanam 35 kr. (pritlikavim 30); c) češnjam 30—35 kr.; d) višnjam 30—35 kr.; e) slivam 30 do 35 kr.; f) breskvam in marelicam (aprikozom) 30—35 kr.; g) orehom 25 kr.; h) murbam 25 kr.; po čevelj visokim za živo mejo 1 kr.; i) erfurtskim in angleškim špargelnom 3 kr., in k) reum esculentum, prav dobro sočivje 5 kr.

Slovenci! še veliko imate praznega prostora okoli hiš, na katerem bi vam utegnili sadno drevje bogato roditi in vam lajšati težko breme obilnih davkov in drugih stroškov v gospodarstvu. Vsak naj zasadi vsako leto vsaj nekaj žlahnih drevesec in kmalu bode jelo ž njegovim gospodarstvom na bolje iti! Sadjereja je z živino in žitorejo najimenitniša panoga domačega gospodarstva; toraj dober gospodar sadjereje nikdar ne bode zanemarjal.

Drug imeniten sadjerejec na Kranjskem je gosp. A. Net, posetnik v Kokrici blizu Kranja. Tudi pri njem se morejo dobiti drevesca in cepiči najzlahnejših sadnih plemen.

O važnosti založnic.

„Novice“ so že večkrat govorile o tem, kako dobro bi bilo za kmeta in rokodelca, ki nista bogata pa poštena, da bi se po deželi napravilo več tacihi založnic, kjer bi o potrebi denarja na pósodo dobivali. Kranjska kmetijska družba je pred nekimi leti po izgledu ljubljanskega obrtnijskega društva osnovala pravila, kako naj bi se osnovala take založnice, in jih v „Novicah“ natisniti dala. — Al dozdej ni bilo iz dežele domorodnih glasov, ki bi se brigali za to napravo. Naj jih podrezamo vnovič s sestavkom v „Slov. Gosp.“, ki se tako-le glasi:

Namen založnic je ne samo pospeševati varčnost in k previdnemu gospodarstvu buditi, temuč tudi vsakemu rednemu udu take založnice koj v manjših ali večih izneskih po zmožnosti društvene denarnice s posojili za male obresti v vsaki denarni zadregi pomagati.

Mnogokrat se pripeti, da celó premožen kmet potrebuje 5 ali 10, 20 ali 100 gold. na nektore mesece. Pšenice še ni požel ali morebiti že, pa ima preslabo ceno, tako, da precej škodo trpi, če jo gré zdaj ponujati, kadar marsikteri drugi mora prodati; ali mogoče je, da mu bo še zavolj slabe letine zmanjkala in da bo moral, ako zdaj prodá, v spomladi ravno toliko drago sopet kupovati in tako dvojno škodo trpeti, razve

dvojnega pota in skrbí, namreč, da o času žetve zavolj denarne zadrege svoje zrnje ponudivši za slabo ceno prodá, v spomladi pa zopet drago kupuje. Ali branje (trgatev) je ravno pred durmi, že se bere; marsikter kmet pa še posode za vino nima; v sili mora h komu iti, in ga še prav lepo prositi, da mu nektore štertinjake kupi za pol manjšo ceno, kakor drugi pozneje prodavajo. Vrh velikega dobička še pravi kupec, da je to le samo iz posebne prijaznosti do njega (kmeta) storil. Akoravno kmet dobro vino najmanj na pol daruje, še mora vrh tega takemu odrtniku prav hvaležen biti, da mu je za vino saj nekaj dal in da mu je mogoče, navadno od ravno tega kupca nektore stare črepe, za ktere še poleti nihče nič ponudil ni, ali ki bi je, ako bi nektore mesece poprej denarja imel za 4 ali 5 gold. dobil, za ravno pol višo ceno kupiti.

Takih in enakih slučajev se v življenju posamesnih kmetov sto in sto pripeti; da se v okom pride takim za narodno gospodarstvo in sploh za napredek škodljivim okoliščinam, ktere le posamesni oderuhi porabijo, to je namen založnic. Kolikor redni ud v društveni denarnici ima, toliko se mu brez ovir posodi, ali tudi več po zmožnosti denarnice, ako je pošten človek in se od njega povrnila posojenega denarja za gotovo nadjati more in sicer celó za dober kup, namreč po 6% za posojilo in 2% za pisarjenje in druga dela, vkup tedaj za osem od sto.

Na primer nek kmet potrebuje 20 gold. na 3 mesece, ker ga sosed za ta iznesek, ako mu v 1 tednu ne vrne, tožiti hoče, gré v društveno denarnico, podpiše dolžno pismo, dobí še tisti dan ali najpozneje v 1 tednu zaželeno posojilo, plača 40 kr., se izogne stroškov 6 do 10 gold. ali tudi več, ki bi jih moral odvetniku (advokatu) plačati, če bi ga sosed tožil, se izogne svaje ž njim, in si je pri njem kredit ohranil itd. Drugi kmet ima sicer mnogo vina v kleti, ali okoli novega leta ima najslabšo ceno, potrebuje 100 gold. na pol leta, gré k založni denarnici, plača 4 gold., obdrži še ta 2 štertinjaka vina, ki bi jih inači, če bi tega posojila ne dobil, prodati moral; v nekterih mesecih vsak štertinjak 10 gold. draže prodá; prigospodaril si je na ta način 16 gold. Tako si izposodi poprej omenjeni kmet, ki bi sicer moral pšenico prodati, ali drugi, ki polovnjake za vino potrebuje na primer 50 gold. na 4 mesece plača 1 gold. 33 kr., si prigospodari prvi s tem, da pšenico pozneje draže prodá, morebiti najmanje 10 gold., drugi s tem, da dobre polovnjake kake mesece pred branjem kupi in da mu ni potrebno vina naprej prodati, morebiti ravno 50 gold. ali še več.

Res, da kmet, ki nima preveč zadolženega zemljišča, tudi posojila iz hranilnice (sparkase) dobí. Ali kdo si bo 5, 20 ali 100 gold. na nektore mesece iz hranilnice izposojeval? Treba je poprej celi kup različnih pisem, mora hoditi k notarju, advokatu, in Bog zná, kamor vse poprej, kakor mu je mogoče, prošnjo pri hranilnici izročiti, in mnogokrat še le čez nektore mesece, ko bi že davno poprej denar rabil, zve, da je v hranilnici premalo denarja ali da je njegovo zemljišče preveč zadolženo ali da mora poprej te in te dolge še izbrisati, z eno besedo, da posojila ne dobí, in da le ima gospodu plačati 10 ali 20 gold. stroškov za to, kar je delal in nič dobil. Ali čeravno iz hranilnice po dolgem več mesecev trajajočem času dobí, mora vendar 6% obresti plačevati, ima, če tudi si samo nektore stotine izposodi, najmanj 20 ali 30 gold. mnogokrat pa tudi 50 gold., ali še več stroškov, vrh tega še pomoči o pravem času ne dobí, se mnogokrat zanaša, da od te strani pomoč dobí, kar se marsikrat odreče in je potem v hujši zadregi, kakor bi bil, ako bi koj izvedel, da se od tod posojila ni nadjati.

Vsem tem sitnostim se izogne založnica; ona svojim ljudem koj pové, ali hoče pomagati, izroči v nekterih dneh ali če je potrebno še tisti dan posojeni denar za navadne obresti in o stroških, ali o drugem trudu nainč govoriti ni vredno.

Neko prednost pred hranilnico še ima založnica v tem obziru, da navadno le na kratek čas, na nekatere mesece ali eno leto posojuje. Ta lastnost je jako važna na narodno gospodarstvo. Hranilnice posojujejo na 20, 30 let ali še bolj dolg čas.

Večina navadnih gospodarjev se ravno ne pre-nagli s poravnanjem dolgov, odlagaje plačevanje tako dolgo, kakor le mogoče, še celó takrat, ako ima denarja dovolj, posebno hranilnična posojila jako redko plača, ker so že na zemljišču vknjižena (intabulirana) in ker se marsikteremu tako posojilo dolg ne zdi. Glavnica se nikdar naenkrat nazaj ne tirja, dolžnik plačuje obresti, da 1 ali 2% glavnice na leto nazaj in je drugači brez skrbi. Ako je ravno dobra letina bila in je posestnik morebiti dosti denarja rešil, vendar se za vrnilo hranilničnega posojila ne zmeni, si mnogokrat kake čenčarije kupi ali denar za to potrat, da boljše živi ali lepšo obleko nosi itd.; pridejo nekatere slabe letine, hoče še, ker se je privadil, vendar tako živeti, kakor poprejšnja leta z dobro letino, si izposodi denar, ima plačevati obresti od hranilničnega posojila, na dalje velike davke in kmalu je na kantu, sam ne vé, kako in kdaj.

Posojila iz hranilnic so tedaj za narodno gospodarstvo za tega del škodljiva, ker se ta mnogim dolgi ne zdijo, in ker nekteri saj bolj lahkomišelní gospodarji hranilnična posojila kot navidezna darila sprejemljejo in potratijo, in vendar so, ako ne više, saj njihovi otroci za toliko prikrajšani, kolikor si starši izposodijo in zadolže.

Tudi te slabosti posojila iz založnic nimajo. Založnica posojuje le na nekatere mesece ali leto. Vsak, če tudi navadno ni posebno dober gospodar, vendar se boji, da ne bi tožen bil, da ne bi pri društvu, ki mu v mnogih zadregah tudi stokrat, če je treba, pomagati hoče, kredit zgubi. Na dalje človek, ako ima kake dolžnosti spolniti v odločenem obroku, z denarji bolj varčno ravna. Vsak gospodar bode premišljeval, kadar hoče denar vzeti, bode li morebiti vino, katero bi se domá v nekterih mesecih morebiti ne v pravi meri izpilo, prodal, si kje kaj prislužiti trudil ali kake druge stvari, ki bi se domá potratile ali konec vzele, v denar spravil, sploh bolj varčno bi gospodaril. Dolg se plača, kmet je dobil o pravem času pomoč, in je vrh tega tudi dolga rešen.

Hranilnična posojila so le pri jako zadolženih večih posestnikih, ki dolgo časa v velikih izneskih tuje denarne pomoči potrebujejo, na svojem mestu; za navadne sile v manjših ali večih izneskih za kratek čas ponudijo založnice najboljšo in hitrejšo pomoč in se izognejo temu, da iz mimogredečih dolgov stalni ne postanejo.

Da so tedaj založnice za posamesnega in za narodno gospodarstvo obče jako važne, to je iz tega očevidno.

Slovensko slovstvo.

* „Besednik“, kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo, kteremu je marljivi g. A. Janežič izdajatelj, g. A. Umek pa odgovorni vrednik, nam je v treh svojih listih donesel že toliko dobrega blagá, da ga smemo po vsi pravici priporočati Slovencem. Vrh oglasnika družbe sv. Mohora, žitne cene, kurzov in loterijskih srečok nahajajo se v njem razne novice, ob-

širen ogled po svetu, dopisi, zastavice, smešnice, gospodarske drobtine, basni, pesmi, naravoslovski sestavki, pogovori pod naslovom „srenja pod lipo“ in mične povesti. Izhaja ta list v Celovcu vsak prvi in tretji četrtek v mesecu ter za celo leto velja 2 gold. 50 kr., za pol leta pa 1 gold. 30 kr. Kdor hoče dobiti vse liste, naj se podviza z naročilom.

* V „Besedniku“ beremo sledečo prošnjo:

„Cvetnik slovenske slovesnosti“ mora proti koncu prihodnjega meseca v novo v natis, da se do novega šolskega leta dovrši. Obrača se s tem izdajatelj do vseh prijateljev slovenske književnosti, sosebno pa do č. gg. profesorjev in učiteljev, da bi mu prišli s svojim svetom na pomoč ter mu blagovoljno naznanili, kaj naj se kot manj pripravno za šolski poduk izpusti, kaj na novo privzame, da bo knjiga ustrezala vsem tirjavam kot berilo na naših viših gimnazijah in realkah, za katero jo je visoko ministerstvo lani potrdilo. Več oči več vidi.“ A. J.

* „Juri s pušo“ je v Trstu s prvim listom stopil na dan; gosp. Martelanec mu je izdajatelj in vrednik. Nad „Brenceljom“ ima velikega rivala. Al prav to bode „Juriju“ povod, da v prihodnjih listih prinese več ali saj zanimivih ilustracij, čeravno ne preziramo težav, ki jih ima ilustrirani list pri nas na Slovenskem, kjer nimamo, kakor na Českem, lesorezov hitro in cenó.

Národne stvari.

Ožegović škof in boritelj za narodno pravo.

A i u današnjih okolnostih
nisu bez nauka.

Evo nekoliko črtic iz „uspomene“ škofa Mirka barona Ožegovića, ki smo jih obljubili v poslednjem našem listu. Srečna dežela, ki ima v mrševih političnih časih možé take, kakor je Ožegović bil in kakor je dandanes Strosmajer! Zvesti svojemu visocemu poklicu niso le mecení narodnim napravam, marveč so tudi zvezde, koje kažejo drugim, kaj je pravo, kaj je potrebno.

Škof senjski in modruški Ožegović doživel je starost od 94 let. Dovršil je pravoslovje in že bi bil imel postati odvetnik (advokat), ko se odpové svetnemu poslu in 1798. leta stopi v bogoslovno semenišče v Zagrebu — hotel je biti, kakor „Uspomena“ pravi — „pastir stada Isusova“.

Namen teh črtic ne more biti popis, kako je iz duhovnega pomočnika došel na prestol škofov, kaj je delal in dovršil na tem mestu; le kazati hočemo nekoliko delovanja njegovega na političnem polji. — Ožegović je bil tihe in mirne narave, delovanje njegovo bilo je podobno rosici, koja namaka žejno zemljico in stori, da iz zrnca, ki ga zemlja nosi, ponosno steblo proklijne in v visočino izraste. Bil je rodoljub z dušo in telesom.

Rajnega starčeka prva moževa dôba pada v poslednja leta njegovega župnikovanja (fajmoštrovanja) in v čas, ko je postal kanonik v Zagrebu. Oni čas bil je čas národne stagnacije na Hrvaškem. V tem delovanju je pokazal pokojni škof Ožegović, da je mogoče strinjati i duhovne in domorodne dolžnosti.

Ko vidi Ožegović, da se nihče ne miče, da nihče ne povzdigne glasú proti nepravdnim željam Magjarov, povzdigne on kot pošten Hrvat svoj glas v ime prava in pravice ljudske. Zdaj ga vidimo s peresom boriti se in posvečevati ono znanost, koju si je prisvojil kot pravnik, na oltar svoje domovine. Vse, kar je Ožegović spisal v brambo hrvaškega prava, ima korenino